

цінних паперів з метою підтримання ліквідності. При цьому у першу чергу будуть продаватись найбільш ліквідні цінні папери (через те, що банк від їх продажу втрачає найменше), що стимулюватиме зниження їх ціни і врешті решт може спровокувати біржову кризу. Валютна криза у країні призводить до різкого зниження вартості активів підприємств даної країни, а також підвищення ризикованості вкладень у підприємства цієї країни, що одразу відображається на вартості цінних паперів цих підприємств і спричиняє масовий продаж (який через розглянуті вище фактори може легко перекинутись на «здорові» підприємства).

УДК:338.2

О.О. Лопата

Національний університет «Львівська політехніка»

РОЛЬ УДОСКОНАЛЕННЯ “ФІНАНСОВОГО ЗАХИСТУ” В ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

© О.О. Лопата, 2009

Поступове включення України до процесів глобалізації світової економіки та її становлення, як незалежного суб'єкта міжнародної економічної діяльності, все сильнішою мірою підпадає під вплив зовнішніх економічних чинників, який притаманний усім елементам економічної взаємозалежності країн. Внаслідок цього, все більшого поширення набувають такі поняття як економічна та фінансова безпека держави, їх роль в дотриманні стабільного функціонування всієї економічної системи держави, та залучення до світових інтеграційних процесів. Фінансова безпека, а саме її рівень, повинні відповідати певним критеріям, не тільки для офіційної інтеграції в інтернаціональні структури, але і першочергово для захисту власних національних інтересів. Низький рівень фінансової безпеки - це в першу чергу велике слабе місце в сфері національної економіки конкретної держави, а в другу чергу це вразливе місце фінансової системи всієї наднаціональної структури, якщо ця країна з такою “проблемою” до неї входить.

Суттєвим елементом фінансової безпеки держави є витратний елемент бюджетної політики, який дає змогу доцільною мірою вести політику резервування. Постійне зростання зовнішньої заборгованості нашої держави за 1994-2009 роки, інфляційні кризи знизили значною мірою обсяг валютних резервів НБУ і на сьогоднішній день вони становлять близько \$9.254 млрд. Стурбованість викликає та обставина, що річний обсяг виплат, який мав відбутись до реструктуризації майже в два рази перевищував обсяг резервів. Досвід показує, що не останню роль у валютному резервуванні країни відіграє її торгівельна взаємозалежність з провідними експортерами. Якщо торгівля України з ЄС становить більший процентний обсяг, ніж обсяг торгівлі з США, то є доцільним зосередитись на валютному резервуванні саме в євро, зменшивши відповідно обсяг доларових резервів. Так, наприклад, Китай, посідаючи друге місце в світі за обсягом валютних резервів, має близько 198 млрд дол., і лише 20 % з них - в європейських валютах. Серед основних переваг бюджетного процесу в Україні можна відзначити ту обставину, що в Україні вперше за роки незалежності прийнято бездефіцитний бюджет на 2000 рік за прем'єрства теперішнього президента. З точки зору фінансової безпеки це є великим кроком уперед, адже, якщо уряд витратить більше, ніж одержуватиме, це і надалі посилюватиме інфляційний тиск на економіку держави і послабить стабільність валюти по відношенню до зовнішніх факторів впливу. З метою недопущення цього НБУ вимушений зберігати відсоткові ставки на високому рівні (реальну облікову ставку було понижено з 35% до 31% лише з 1 лютого поточного року), внаслідок чого приватний сектор знижує обсяги інвестування в економіку. До цього часу значний обсяг бюджетного дефіциту, якщо не стримував зарубіжних інвесторів, то принаймні змушував їх вимагати високих процентних ставок, чи премій за ризики інвестування. Тут виникає два варіанти: державні витрати фінансуються за рахунок оподаткування, чи за рахунок дефіциту бюджету і зовнішніх запозичень. У першому випадку збільшення податкових ставок стримує приватних інвесторів внаслідок незначної прибутковості інвестицій. В свою чергу, запозичення збільшують попит на позики і піднімають процентні ставки. Обидва варіанти призводять

до скорочення обсягів інвестицій, що в свою чергу виступає вкрай негативним фактором для інтеграції України в ЄС.

Щодо ситуації в самому ЄС, то там спостерігається зростаюча гнучкість майбутніх бюджетів для кращого реагування на швидкоплинний світ (майже 5 мільярдів євро протягом 2007-13 рр.); встановлення основних правил для нового Європейського фонду регулювання глобалізації (3,5 млрд. євро); всесторонній перегляд бюджету ЄС у 2008/9 – це головні нові елементи пропозиції Єврокомісії для оновленої Міжінституційної угоди (MIU). "Із внесенням цієї пропозиції розчищається шлях для конструктивних переговорів між Парламентом, Радою та Комісією", - прокоментував Президент Комісії Хосе Мануель Барросо. "Нам потрібна угода до квітня місяця. Всі добре розуміють, що в іншому випадку виконання багатьох програм ЄС буде проблематичним, починаючи з 1 січня 2007 року. Ми повинні діяти швидко у той же час будучи розсудливими, відповідальними та реалістичними. На кін поставлено авторитетність та ефективність розширеного Союзу", - додала Далія Грібаускайте, уповноважена ЄС з питань фінансових програм та бюджету. Переговори з приводу "Фінансових перспектив" повинні бути швидко завершені, аби гарантувати, що європейські програми принесуть користь громадянам Європи з першого дня 2007 року. Комісія запропонувала Міжінституційну угоду з бюджетної дисципліни та вдосконалення бюджетних процедур, котрі, як очікується, допоможуть ЄС рухатися вперед. Проте ця угода аж ніяк не йде на користь нашій країні з точки зору нових вимог до розробки наступних бюджетів, в котрих всім країнам кандидатам на вступ до ЄС доведеться враховувати вимоги вищезгаданої Міжінституційної угоди щодо закладених у державний бюджет витрат, принаймі як мінімум за рік до остаточного вступу країни в ЄС.

Розробляючи політику в Україні з врахуванням того, що вона-країна з перехідною економікою слід зорієнтуватися у світі фінансової інтеграції, коли складні фінансові інструменти роблять національні кордони більш доступними для проникнення капіталу. Можна виділити три взаємопов'язані засоби, що допоможуть Україні успішно та вигідно інтегруватися у світову фінансову систему шляхом підвищення фінансової безпеки:

- міцне банківське регулювання;
- політика, спрямована на обмеження притоку короткотермінових інвестицій, підвищення привабливості для довготермінових інвестицій. Ріст глобальних виробничих систем демонструє, що транснаціональні корпорації розподіляють виробничі процеси між країнами, намагаючись завоювати нові регіони, створюючи таким чином можливості для розвитку України з відповідною інфраструктурою та освітнім рівнем;
- посилити міжнародне співробітництво у розробці й упровадженні податкової, бюджетної, грошово-кредитної та валютної політики, і відповідно їхнього контролю;

Координація фінансової та нормативної політики має переваги для України, бо фінансові кризи у розвинутих країнах не завжди зачіпають нашу державу, а розвиток системи фінансової безпеки якраз покликаний забезпечити цю тенденцію.

На основі вищевикладеного можна зробити наступні висновки:

1. Фінансова безпека є невід'ємним елементом економічної політики держави, котра прагне поряд з інтеграцією в більш потужні інтернаціональні структури забезпечувати власні національні інтереси.

2. Аналіз шляхів та методів забезпечення фінансової безпеки країн ЄС на міждержавному рівні показує, що спільні зусилля країн цього угруповання в питаннях об'єднання валютних систем, уніфікації бюджетної політики, дають синергічний ефект, який проявляється в більшому ступені захищеності національних економік від зовнішніх криз та можливостях поглиблення внутрішньо-інтеграційних процесів.

3. Враховуючи зосередженість зовнішньоекономічної політики на інтеграції до ЄС, є доцільним зосередитись на таких фінансових аспектах співпраці держави з ЄС, які б сприяли ефективній її інтеграції до цього угруповання, і створювали сприятливе середовище внутрішньої фінансової безпеки: 1) бюджетний, тобто можливість використовувати фонди ЄС задля структурної перебудови економіки та фінансового сектору; 2) монетарний, тобто здатність вжиття заходів монетарної політики, які б дали змогу адаптуватись державі до критеріїв ЄС; 3) податковий, тобто перебудова фіскальної системи держави згідно існуючих в ЄС норм, і при цьому недопущення поглинання

внутрішнього ринку конкурентними угрупованнями; 4) фінансово-політичний, тобто реструктуризація фінансової політики таким чином, який би сприяв розвитку підприємництва між Україною і країнами ЄС.

4. Кабінету Міністрів спільно з Національним Банком, міністерствами фінансів та економіки є доцільно розробити концепцію фінансової безпеки держави, яка б враховувала орієнтацію зовнішньої політики на інтеграцію в європейські структури і специфіку функціонування фінансової системи держави. До неї мають входити такі складові, як безпека монетарної політики - тобто відповідність валютної системи нормам, які діють в ЄС; безпека бюджетної політики - посилення ролі складових елементів бюджету в адаптації до середньозважених показників ЄС, переорієнтація податкової політики не лише на збільшення частини надходжень бюджету, а й на посилення його ролі в стимулюванні приватного сектору економіки, і створення таким чином передумов для того, щоб Україна могла вважатись країною з ринковою економікою; забезпечення політики обслуговування зовнішнього боргу, куди б входило створення відповідного контрольного органу в рамках Міністерства фінансів, який би здійснював моніторинг за функціонуванням коштів, що надходять від розміщення боргових зобов'язань серед провідних інвесторів світу, організація проведення навчального процесу серед частини держслужбовців щодо досягнення гнучкої системи управління борговими зобов'язаннями власними зусиллями, а не лише через консультаційне сприяння міжнародних фінансово-аналітичних служб.

1. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій : Закон України від 03. 06. 92 р. // Закони, постанови та інші акти, прийняті Верховною Радою на п'ятій сесії (січень-липень 1992 р.). - К., 1992. - Ч. 2. - С. 144-146. 2. Шнирков О. Торгівля з ЄС: структурні бар'єри//Уряд. кур'єр. – 2005.– 6 груд.– С.5. 3. Кисельова Т. Безпека і якість продукції – наш головний біль // Урядовий кур'єр. - 2007 р. - 6 лют. 4. Архипов А., Городецкий А, Михайлов Б. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения // Вопр. экономики. - 1994. – № 12. - С. 36-44. 5. Косевцов В., Бінько І. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів : Монографія. - К. : НІСД, 1996. – 53 с. - (Сер. "Нац. безпека"; Вип. 1).

УДК 338.45:330.131.7

В.Є. Матвійшин

Національний університет «Львівська політехніка»

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ РЕЗЕРВУВАННЯ РИЗИКІВ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© В.Є. Матвійшин, 2009

Запропоновані підходи до використання методу резервування у зниженні рівня ризиків енергоресурсів машинобудівного підприємства. Окреслено особливості фінансового забезпечення процесів створення запасів та резервів у економічному середовищі з різним рівнем ризиків енергоресурсів машинобудівного підприємства.

Керівники спрямовуючи методи менеджменту на зниження рівня одних видів ризиків та їхніх наслідків, часто ігнорують інші існуючі та потенційні види ризиків підприємства. Аналіз літературних джерел та практики діяльності машинобудівних підприємств, дали змогу виокремити дві основні тези: будь-які види ризиків можна дослідити лише тоді, коли вони аналізуються в контексті їх взаємозв'язків із іншими ризиками, і жоден найефективніший метод зниження ризиків, що застосовується самостійно, не може їх ефективно мінімізувати. Через це ризики енергоресурсів є викликом для керівників різних рівнів управління підприємства. Намагаючись оптимізувати дію